

Predkladacia správa

I.

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 96 zo dňa 8. februára 1994 je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky gestorom pre vykonávanie Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania z 26. novembra 1987 (ďalej „Európsky dohovor“). Tento Európsky dohovor nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť dňa 1. októbra 1994 a je publikovaný pod č. 26/1995 Z. z.. Uvedený Európsky dohovor patrí spolu s Európskym dohovorom o ľudských právach a slobodách zo 4. novembra 1950 k základným a súčasne z hľadiska kontroly jeho dodržovania aj najsledovanejším medzinárodným zmluvným dokumentom Rady Európy v oblasti ľudských práv. Na tento účel bol Európskym dohovorom vytvorený osobitný kontrolný mechanizmus.

Na základe článku 1 Európskeho dohovoru sa vytvoril Výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“), ktorý prostredníctvom pravidelných návštev v jednotlivých krajinách preveruje zaobchádzanie s osobami zbavenými slobody s cieľom posilniť v prípade potreby ochranu takýchto osôb.

V súlade s článkom 2 Dohovoru, každá zmluvná strana povolí Výboru CPT návštevu akéhokoľvek miesta podliehajúceho jej jurisdikcii, kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody na základe rozhodnutia štátneho orgánu. Zoznam zariadení dotknutých rezortov podliehajúcich pod mandát Výboru CPT tvorí Prílohu č. 1 návrhu Opatrení.

Činnosť Výboru CPT je založená *na koncepcii spolupráce* so zmluvnými štátmi (čl. 3 Európskeho dohovoru). Výbor CPT pri realizácii svojho cieľa – napomôcť nájsť spôsob ako upevniť „sanitárny kordón“, ktorý oddeľuje prijateľné zaobchádzanie alebo správanie od neprijateľného – sa riadi nasledovnými tromi zásadami:

- a) zákaz zlého zaobchádzania s osobami zbavenými slobody je absolútny;
- b) zlé zaobchádzanie je aj vo svojej miernej forme nezlučiteľné so zásadami civilizovaného správania sa;
- c) zlé správanie nielen poškodzuje obeť, ale degraduje aj činiteľov, ktorí ho používajú alebo schvaľujú.

Výbor CPT skúma v navštívených krajinách predovšetkým nasledujúce skutočnosti, osobitne:

- a) *overuje všeobecné podmienky* zariadení, ktoré navštevuje;
- b) *sleduje postoj* predstaviteľov ochrany zákona a ostatných pracovníkov k osobám zbaveným slobody;
- c) *vedie rozhovory* s osobami zbavenými slobody, aby zistil ako hodnotia podmienky zariadení, v ktorých sú umiestnené; aký je postoj predstaviteľov ochrany zákona a iných pracovníkov k týmto osobám, aby si vypočul ich prípadné sťažnosti.

Za účelom splnenia úloh Výboru CPT, zaväzuje *článok 8 Európskeho dohovoru* zmluvné strany tohto dohovoru na vytvorenie nasledovných podmienok členom Výboru CPT (tzv. **mandát CPT**):

- 1) vstup na svoje územia a právo cestovať bez obmedzenia;
- 2) poskytnúť všetky informácie o miestach, kde sa nachádzajú osoby zbavené slobody;
- 3) *neobmedzený prístup* do ktoréhokoľvek miesta, kde sa nachádzajú osoby zbavené

- slobody, vrátane práva neobmedzeného pohybu po týchto miestach ¹⁾;
- 4) ďalšie informácie, ktoré má zmluvná strana k dispozícii a ktoré sú potrebné na splnenie úloh Výboru CPT. Pri žiadaní o tieto informácie sa Výbor CPT riadi príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a profesionálnou etikou ²⁾;
 - 5) Výbor CPT môže komunikovať s osobami zbavenými slobody bez prítomnosti tretích osôb;
 - 6) Výbor CPT sa môže voľne stykať s každým, o kom sa domnieva, že mu môže poskytnúť príslušné informácie.

Pri vykonávaní svojich funkcií má Výbor CPT právo opierať sa o právne štandardy obsiahnuté nielen v Európskom dohovore o ľudských právach a základných slobodách, ale tiež v ďalších dokumentoch o ľudských právach (a o ich výklad príslušnými orgánmi pre ľudské práva).

Po uskutočnení návštevy Výbor CPT *predkladá príslušnému štátu správu*, v ktorej zhodnotí všetky získané informácie a vyjadrí svoje pripomienky. Ak je to potrebné, odporučí opatrenia na zabránenie možnému výskytu prípadov neprípustného zaobchádzania v danej krajine, ktoré je v rozpore s tým, čo by mohlo byť právom považované za prijateľné štandardy zaobchádzania s osobami zbavenými slobody.

Súčasne Výbor CPT nie je viazaný precedensmi, ani rozhodnutiami súdnych, alebo iných obdobných orgánov činných v rovnakej oblasti, ale môže ich použiť ako východiskový bod alebo sa môže na ne odvolať pri vyhodnocovaní zaobchádzania s osobami zbavenými slobody v príslušných krajinách.

Podľa čl. 11 Európskeho dohovoru informácie získané Výborom CPT v súvislosti s jeho návštevou, ako aj jeho správa a konzultácie so zúčastnenými stranami, podliehajú *princípu dôvernosti*. Za účelom nerušeného splnenia úloh Výboru CPT počas návštevy sa preto odporúča podať relevantné informácie o zložení delegácie a navštívených miestach médiám až po ukončení návštevy.

Výbor CPT je v prvom rade a predovšetkým mechanizmom, ktorý má zabrániť, aby nedochádzalo k zlému zaobchádzaniu, aj keď v niektorých osobitných prípadoch môže zakročiť, ak sa už takýto prípad stal.

1)

Jednou z vytýkaných skutočností v Správe pre vládu SR o návšteve Slovenska, ktorú uskutočnil Výbor CPT od 9.10. do 18.10.2000, bola skutočnosť, že: „Delegácia musela čakať predĺženú dobu – asi 45 minút – predtým, ako jej bol udelený vstup do útvaru policajného zaistenia na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Bratislave. Takéto oneskorenie je o to prekvapujúcejšie, že Výbor CPT oznámil slovenským orgánom vopred svoj úmysel navštíviť toto osobitné zariadenie“. Postoj príslušníkov bol v rozpore s ustanoveniami článku 8, odsek 2 Európskeho dohovoru.

2)

„Pokiaľ ide o prístup k informáciám, delegácia sa stretla s ťažkosťami v dvoch navštívených policajných zariadeniach. Na Obvodnom oddelení PZ Staré mesto – východ v Bratislave sa ukázalo, že obštruktívne správanie určitého úradníka spôsobilo oneskorenie pri získaní určitých dokumentov požadovaných delegáciou. Na Úrade inšpekčnej služby PZ v Košiciach po poskytnutí užitočných informácií všeobecnej povahy bola delegácii odmietnutá možnosť preskúmať príslušné spisy a iné záznamy obsahujúce informácie prípadov tvrdeného zlého zaobchádzania zo strany polície. Prístup, ktorý bol nakoniec navrhnutý delegácii predstavoval príslušníka Úradu IS PZ snaživo čítajúceho dokumenty z určitých spisov. Toto vôbec nebolo uspokojivé a v skutočnosti nedovoľovalo delegácii splniť svoju úlohu primeraným spôsobom“.

Porovnávajúc Výbor CPT s Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu, Výbor CPT na rozdiel od Súdu, nie je orgánom oprávneným riešiť právne spory týkajúce sa údajného porušenia zmluvných záväzkov (t.j. rozhodovať o návrhoch ex post facto). Teda, kým činnosť Súdu je zameraná na riešenie konfliktu v právnej úrovni, činnosť Výboru CPT je zameraná na predchádzanie konfliktu v praxi.

Prvá pravidelná návšteva Výboru CPT v Slovenskej republike sa uskutočnila od 25. júna do 7. júla 1995 a druhá v dňoch 9. – 18. októbra 2000. Listom predsedníčky Výboru CPT pani Silvie Casale zo dňa 21. novembra 2003 bol Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky oznámený zámer uskutočniť na Slovensku tretiu pravidelnú návštevu v roku 2004.

II.

Účelom predkladaného materiálu je predovšetkým:

1. upozorniť na základné úlohy a záväzky vyplývajúce pre Slovenskú republiku z Európskeho dohovoru;
2. informovať o potrebných opatreniach na zabezpečenie plnenia Európskeho dohovoru a navrhnúť spôsoby zabezpečenia ich priebežného plnenia;
3. schváliť návrh Poverovacej listiny pre členov Výboru CPT na oprávnenie vstupovať a vykonávať poslanie Výboru CPT v zmysle jeho mandátu v miestach, v ktorých sú v Slovenskej republike umiestnené osoby zbavené slobody a poveriť príslušných ministrov na podpísanie Poverovacích listín priamo na rokovaní vlády Slovenskej republiky.

K otázkam zabezpečenia tretej pravidelnej návštevy Výboru CPT v Slovenskej republike a plnenia opatrení na vykonanie Európskeho dohovoru sa uskutočnili na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky dve medzirezortné pracovné porady dňa 1. marca 2004 a 30. marca 2004 za účasti styčných osôb pre zabezpečenie plnenia Európskeho Dohovoru menovaných Ministerstvom spravodlivosti SR, Ministerstvom vnútra SR, Ministerstvom obrany SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, Ministerstvom školstva SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Generálnou prokuratúrou SR a Zborom väzenskej a justičnej stráže SR, ako aj zástupcov samosprávnych krajov, na ktoré v súvislosti s prechodom kompetencií v oblasti štátnej správy na úseku zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb prešla od 1. januára 2003 zriaďovateľská pôsobnosť jednotlivých zariadení spadajúcich pod mandát Výboru CPT. Zoznam príslušných styčných osôb tvorí prílohu č. 2 návrhu Opatrení.

